

III / Col·lecció Família Avui
Reflexions i suggeriments
per a una pastoral
del matrimonis i la família

III/ Col·lecció Família Avui
**Reflexions i
suggeriments per
a una pastoral
del matrimoni
i la família**

Arquebisbat de Barcelona
Delegació Diocesana
de Pastoral Familiar

Material elaborat per:
ARQUEBISBAT DE BARCELONA

© Delegació Diocesana
de Pastoral Familiar
2014, Delegació Diocesana
de Pastoral Familiar

Disseny gràfic:
raimonbotey.com
Impressió:
Gràfiques Alpres

Dipòsit Legal: B-

Sumari

Introducció	9
I Dignitat i grandesa del matrimoni i de la família	13
La crida a l'amor i a la felicitat	13
L'amor humà	14
La comunió de vida	15
Comunió de vida institucionalitzada	15
L'amor humà conjugal crea família	16
La família viu en un context cultural i social concret	17
Canvis socials i estructurals	18
Cridats a viure el sagrament del matrimoni	19
La família com Església domèstica	22
Problemes en el camí cristià vers el matrimoni i la família	23

El matrimoni és una vocació	25	Preparació immediata a la celebració del matrimoni	52
Ambigüïtat actual de l'entorn conjugal i familiar	28	Celebracions de batejats amb cristians d'altres confessions, amb no cristians i amb no creients	55
ii El camí cristià vers el matrimoni	31	iii La vida conjugal i familiar cristiana	57
La necessitat de preparar-se per a la recepció del sagrament	31	Acció pastoral matrimonial	57
Preparació remota a la celebració del matrimoni	32	a) L'amor conjugal, principi de donació de vida	60
Preparació pròxima a la celebració del matrimoni	33	b) Missió eclesial de la família	64
Objectius de la pastoral prematrimonial	34	c) Missió social de la família	66
Actituds dels agents de la pastoral prematrimonial	35	Instàncies i agents de la pastoral matrimonial	67
Les exigències en funció de l'esperit	37	Col·laboració amb altres Delegacions	70
Situació personal dels que s'acosten a rebre el sagrament del matrimoni	39	Situacions pastorals especials	71
Grups de reflexió i diàleg	42		
Els cursets prematrimonials	43	Conclusió	77
Agents pastorals dels cursets	45		
L'acolliment particular de parelles	48		
L'expedient matrimonial	49		

Introducció

La pastoral familiar ocupa un lloc preferencial dins de les activitats pastorals de l'Església. Són molts els documents que, a la llum de la *Gaudium et Spes*, mostren aquesta sol·licitud. Destaca de manera especial el Magisteri del Papa Joan Pau II, prolífic en temes a l'entorn del matrimoni i família, en especial l'*Exhortació Apostòlica Familiaris Consortio* conseqüència del Sínode de la Família (1980).

El Papa Benet XVI ha tractat indirectament sobre el matrimoni i la família en l'encíclica *Deus caritas est*. El Pontifici Consell per a la Família ha publicat diversos documents i orientacions i ha organitzat les Trobades Mundials de la Família, com les darreres de València (2006), Mèxic (2009) i Milà (2012).

La Conferència Episcopal Espanyola ha publicat diversos documents sobre el matrimoni i la família. Els darrers han estat: *La família, santuari de la vida i esperança de la societat* (2001) el *Directori de la Pastoral Familiar de l'Església a Espanya* (2003) i *La veritat de l'Amor humà. Orientacions sobre l'Amor conjugal, la ideologia de gènere i la legislació familiar* (2012). A Catalunya les resolucions del Concili Provincial Tarraconense (1995) contenen diversos articles en relació al matrimoni i la família. Posteriorment els Bisbes de Catalunya han publicat unes *Orientacions pastorals per a l'acolliment de promesos* (2009).

A la llum de tota aquesta documentació Magisterial, la finalitat d'aquest llibret és oferir uns suggeriments, unes orientacions que poden ajudar a entendre, iniciar i programar la pastoral familiar des dels seus inicis, la preparació remota, i la formació dels grups de pastoral familiar. No és la seva finalitat ser un Directori Diocesà de Pastoral Matrimonial i Familiar, una

de les resolucions pendents del Concili Provincial Tarraconense.

Delegació Diocesana de Pastoral Familiar de Barcelona. Abril de 2014.

I/ Dignitat i grandesa del matrimoni i de la família

La crida a l'amor i a la felicitat

Déu és amor: Ell ha establert la seva relació amb la humanitat des de l'amor. Res autènticament humà pot estar o aconseguir-se al marge de l'amor. L'amor i la comunió, constitueix el fonament de la felicitat de la persona humana. Déu ens crida a la felicitat. Aquest desig de Déu és per a tothom, no per a uns quants privilegiats.

L'home no ha estat creat per a viure en la solitud, és un ésser relacional: creix a mesura que estableix relacions amb els altres. Totes les potències humanes es desenvolupen i maduren a través de la comunicació, el diàleg, en la mesura que estableixen vincles profunds dels uns amb els altres. El vincle més profund i més humà és l'amor. Una relació sense amor sempre serà imperfecta; té el perill de no arribar a comprendre

l'altra persona, de no valorar-la, de tractar-la com un objecte i de recloure's un mateix en un tancament destructor. (F.C. 11)

L'amor humà

L'amor humà es pot concretar a diversos nivells: l'amor envers tots els homes, pel qual es desitja el seu bé; l'amor envers els pobres i desheretats del món, que vol que creixin i gaudeixin dels mitjans necessaris per a la vida i es concreta en un compromís de solidaritat; l'amor als infants, que cerca d'ajudar-los en el creixement personal; l'amor als joves, als ancians, etc. Hi ha un amor més específic: l'amor conjugal, que decideix donar-se en totalitat a la persona estimada per a crear una comunitat d'amor, de servei a la societat i a la vida. Tot amor és una participació d'aquell amor fontal i ric que és l'amor de Déu. Manifesta una part de la seva riquesa i compromís i el simbolitza de diverses maneres.

La comunió de vida

L'amor conjugal té una especificitat: ser comunió de vida d'un home i una dona de manera responsable i irrevocable en un compromís il·lusionat de portar a terme un projecte de futur i fidel de parella. Respon a la vocació humana de viure en comunió, de crear comunitat i de servir la vida des de la mútua donació; A través dels seus gestos propis, els esposos manifesten la relació plena físicament, psíquica i espiritual, com expressió amorosa de la unitat i de la felicitat que comparteixen.

Comunió de vida institucionalitzada

El matrimoni és una institució reconeguda des dels inicis de la història humana. Ja les antigues cultures mostren la importància de l'inici de la vida en comú, a través de la celebració de festes, ritus i cerimònies. La relació íntima i estable de dues persones, home i dona, transcendeix la seva mateixa voluntat; és un compromís personal i social. La comunitat ha de vetllar, garantir aquella unió, no com una relació qualsevol, sinó

reconeixent-li la importància que té per sobre d'altres instàncies socials.

L'amor humà conjugal crea família

La vocació de la persona humana vers la paternitat i la maternitat està inserida en les estructures biològiques i espirituals, que configuren i predisposen els esposos a donar vida i fer-la créixer.

L'amor conjugal crea família, comunitat de vida i lloc d'acolliment de les persones. En el si de la vida familiar la persona creix, es situa en la societat, aprèn a conviure, coneix i aprèn a estimar, troba la seguretat psicològica que necessita, és impulsada al compromís personal i social, se l'ajuda a vèncer postures egoistes, es relaciona a través de la paraula i del gest, rep atenció afectiva, tendra i desinteressada. Des d'ella s'insereix en una cultura, en una societat concreta, amb les seves riqueses i també amb les seves ambigüitats.

La família realitza una tasca única i insubstituïble: ser el lloc on les relacions humanes no

estan dirigides per interessos econòmics; i experimenta l'experiència de gratuïtat, on la persona és valorada per si mateixa.

La família viu en un context cultural i social concret

El concili Vaticà II posa l'accent en alguns fets culturals i socials que marquen, positivament o negativa, la dignitat del matrimoni i de la família (G.S.47); Cal destacar la qualitat de les relacions interpersonals en el matrimoni, la promoció de la dignitat de la dona, la procreació responsable, l'educació dels fills, la necessitat d'establir relacions entre les famílies en el mutu ajut material i espiritual, etc. Són signes negatius i preocupants: una equivocada concepció de la independència dels esposos, l'ambigüitat de l'autoritat paterna, la dificultat de la família en la transmissió dels valors, l'augment dels divorcis, la plaga de l'avortament, el recurs a l'esterilització, la mentalitat contraceptiva, etc.

Canvis socials i estructurals

La societat no és una realitat tancada i estable, sinó canviant, dinàmica. En els darrers temps ha experimentat canvis profunds, principalment en la legislació i en la praxi, que poden crear confusió en no pocs dels seus membres. Els canvis principals fan referència a formes alternatives al matrimoni, a l'ampliació del seu concepte, a les unions homosexuals, a la relativització i pèrdua d'importància social de la institució conjugal, la ideologia de gènere.

Aquests canvis no han de crear confusió entre els cristians. L'aparició de nous costums i lleis que posen en dubte la comunió estable de vida i l'amor conjugal, no significa que siguin justificables èticament o moralment. Els cristians valem el matrimoni com una comunió de vida heterosexual que té el seu fonament en l'amor responsable i compromès, que es fonamenta en la naturalesa de la persona i en el pla de Déu, que demana «deixar pare i mare, unir-se a l'esposa i esdevenir una sola carn» (Gn 2). Tanmateix, no sempre les formes de vida actual, la força dels

condicionaments socials, o la mateixa problemàtica de les persones, ajuden a una comprensió i valoració del matrimoni i la família. Hi ha graus de comprensió que demanen temps, maduració, paciència, diàleg. La família, principalment amb el testimoni dels pares, pot ajudar molt els joves en la comprensió del valor i del compromís de la vida matrimonial, mitjà i font de la felicitat, per sobre d'altres ofertes actuals, presentades com a alternatives al matrimoni.

Cridats a viure el sagrament del matrimoni

Un document de la primitiva comunitat cristiana diu: «els cristians no es distingeixen dels altres homes, ni per la seva terra, ni per la seva parla, ni pels seus costums [...] es casen com els altres, com tots engendren fills¹. L'Església creu que el matrimoni és un sagrament. Això no significa que el matrimoni que proposa és diferent del dels qui no es casen per l'Església. El matrimoni

¹ Carta a Diognet V.

pertany a l'ordre natural de la creació. En totes les cultures s'ha reconegut sempre el valor institucional de la unió estable d'un home i una dona, diferenciant-la d'altres unions, perquè l'amor crea un vincle ferm, que prové de la voluntat del mateix Déu: "Deixarà l'home el pare i la mare i s'ajuntarà a la seva esposa, i seran una sola carn" amb la missió de "créixer, multiplicar-se i omplir la terra"».

Aquest amor es concreta en l'exigència de la total entrega generosa, en la mútua donació, que engendra un vincle superior al derivat de la pertinença a la pròpia família. La fidelitat a la persona estimada per sobre de les circumstàncies de futur; el treball en el projecte de vida en comú; l'apassionada aventura de servir la vida en la procreació responsable, fan l'home col·laborador i semblant a Déu. Totes aquestes tasques són comunes a tots els matrimonis, siguin cristians o no.

La imatge del matrimoni fou emprada pels profetes de l'A.T. per a il·luminar i fer comprensible la relació d'amor de Déu amb el seu poble,

l'Aliança. El profeta Osees és el gran testimoni de fins a quin punt l'Amor és capaç de perdonar, de recomençar, de lluitar per a evitar amb totes les forces el trencament amb la persona estimada per causa de l'aparició de situacions difícils. L'experiència d'Osees és un signe del pacte que Déu ha establert amb la humanitat, l'aliança d'amor amb tot el poble malgrat que aquest li serà infidel. L'elevació del matrimoni a un significat gran és emprat també per Jesucrist. Ell es proposa a si mateix com l'Espòs, el qui fa l'aliança definitiva (Mt 26,28: I Cor 11,25). St. Pau eleva el simbolisme esponsal al seu punt culminant: (Ef 5,21-33). L'Església, fonamentant-se en aquests textos, afirma que el matrimoni és un sacrament, signe de l'amor de Jesús pels seus, per l'Església, per tota la humanitat. És signe de la voluntat d'un amor irrevocable, definitiu, obert i salvador. Per la dimensió sacramental del matrimoni, Jesús ve a l'encontre dels esposos (GS 48). El seu amor remet al mateix Déu: els obre, no tan sols l'un a l'altre, sinó també a una dimensió transcendental i còsmica, envers tots

els homes. Els esposos participen de la riquesa d'aquest simbolisme sacramental per la seva condició de batejats, de fills de Déu, que els ha fet destinataris de la Paraula i participants dels misteris del seu amor salvador.

La família com a Església domèstica

El concili va recuperar el concepte d'Església domèstica. (L.G. 11): «en aquesta, com Església domèstica, els pares han de ser per a llurs fills els primers predicadors de la fe, tant de paraula com pel seu exemple, i han de fomentar la vocació pròpia de cadascú, i especialment la vocació sagrada». Joan Pau II reprèn aquest pensament en l'Exhortació F.C. (52) i en la Carta a les Famílies (19).

St. Joan Crisòstom diu als marits «converteix la teva llar en una Església» i St. Agustí: «t'imploro per aquell de qui has rebut aquest do, que tu i la teva Església domèstica us recordeu d'incloure'm en les vostres pregàries». En un principi els Pares de l'Església posaven més aviat l'accent en la vida espiritual, en la qual el cap de família, quasi com un prevere, recordava i dirigia, en la pròpia llar,

les celebracions i pregàries fetes anteriorment amb tota la comunitat. El concili Vaticà i els documents del Papa Joan Pau II posen l'accent en el fet que el matrimoni i la família participen de la missió pròpia de l'Església, la transmissió de la fe, la tasca de santificar i transformar la societat, en el servei de l'hospitalitat i de la caritat.

Problemes en el camí cristià vers el matrimoni i la família

L'Església vol ajudar sol·lícitament els promesos a fer l'oportuna preparació per a celebrar el sacrament del matrimoni. Sap que les exigències i la riquesa del matrimoni cristià no sempre s'entenen avui adequadament.

El sacrament del matrimoni demana l'acceptació total i definitiva de la persona estimada. L'amor conjugal no és un sentiment o estat emotiu fugisser que depèn de sensacions agradables i experiències puntuals, o que perdura mentre hi ha concòrdia i bona convivència entre els esposos. El sacrament del matrimoni, pel fet de comportar l'amor total, l'acceptació incondicio-

nal de l'altre, i perquè significa l'amor de Crist per a la seva Església, uneix els esposos de manera definitiva.

Encara que el matrimoni es fonamenta en l'Amor, molts creuen que no comporta un compromís definitiu. Conscients que poden variar els sentiments, les circumstàncies de vida actual que permeten conèixer altres persones, veuen difícil fer un compromís indissoluble i per sempre. La importància creixent dels estats afectius a l'hora de prendre decisions, la propaganda dels mitjans de comunicació que exalta formes alternatives al matrimoni, la possibilitat del divorci civil en els casos conflictius, i la propaganda, en certs ambients, a favor de la infidelitat com una experiència normal i alliberadora, poden prioritzar fàcilment comportaments egoistes. També la reticència a acceptar compromisos dificulta entendre la grandesa del compromís del matrimoni cristià.

La influència de la cultura materialista i secularitzada és gran i per aquesta causa molts abandonen la fe, teòricament o pràctica. Tanmateix, a causa de condicionaments socials i pressions

familiars, o perquè un dels dos és creient o simplement ho desitja, demanen casar-se en l'Església. El patiment dels pastors en aquests casos és gran, en comprovar que sovint manquen aquelles disposicions necessàries de la fe exigides per a la recta recepció dels sacraments. Com solucionar adequadament l'acolliment i el respecte que mereixen aquestes persones, amb les exigències d'una autèntica recepció del sacrament del matrimoni?

Cal oferir un camí que ajudi a preparar el matrimoni als futurs esposos a partir de les seves situacions concretes. Conscients que no hi ha receptes per a tothom, suggerim uns horitzons pastorals, tant per a aquells que estan motivats per una autèntica fe, com per a aquells sobre els quals caldrà fer una «discreció de judici» respecte a les seves motivacions, amb vista a dialogar sobre el que demana «casar-se en l'Església».

El matrimoni és una vocació

La vocació té com a objectiu realitzar quelcom fonamental per a la persona humana. L'home i la

dona estan cridats, per la seva mateixa naturalesa, a realitzar una vida en comú, a oferir-se una mútua ajuda en tots els moments de la seva vida per a realitzar, com diu el Concili Vaticà II, una comunitat de vida i amor.

«No és bo que l'home estigui sol». El Gènesi presenta el matrimoni com a resposta al mal de la soledat i com l'acompliment de la vocació humana a formar una comunitat íntima, exclusiva, que fins i tot exigeix deixar la pròpia família. «Deixarà l'home el pare i la mare...». El matrimoni demana una gran generositat interior, capacitat de renunciar fins i tot a realitats estimades, per arribar, sense condicions, a crear-ne una de nova, la pròpia família, la pròpia comunitat.

Vocació a la complementarietat, fonamentada en arrels biològiques: essent home i dona distints i complementaris, cadascú amb una funció pròpia. Amb vocació de conèixer-se, diversos psicològicament, amb centres d'interès d'acord amb les pròpies especificitats, on cadascú expressa la seva manera de ser i la pròpia riquesa. Diversos també espiritualment, amb la seva prò-

pia manera de posar-se davant del món, d'estimar, de viure l'experiència evangèlica.

Vocació a compartir en exclusivitat, no per afanys egoistes, sinó per arribar a la màxima unitat i plenitud en ordre a una més gran fecunditat personal i social. L'amor que unifica les seves vides el manifesten amb gestos que els són propis i que no poden compartir amb altres, per expressar l'exclusivitat i la fidelitat de la mútua donació. En la mesura que així ho visquin, serà més autèntica la seva comunitat de vida.

Vocació a oferir i enriquir la societat en la qual educaran els seus fills de manera responsable. Vocació a la solidaritat, amb tot el que requereix la seva participació i construcció del bé comú i de la justícia. Vocació a promoure el matrimoni i la família, treballant conjuntament amb les altres famílies, segons les seves legítimes opcions polítiques, per tal que la societat i els poders públics respectin i afavoreixin la vida familiar, fonament de la societat, i facilitin als joves que hi puguin accedir a través de les convenients polítiques d'ajuts familiars.

Ambigüitat actual de l'entorn conjugal i familiar

Tot aquest procés sovint és difícil d'entendre i de realitzar. Els condicionaments socials, els costums, les legislacions, les pressions, l'ambient actual, etc. no ajuden els esposos i la família a viure en profunditat i generositat la seva vocació. El matrimoni i la família estan també condicionats per estructures de pecat, difícils de superar, si no estan recolzats per una comunitat cristiana que els enforteixi. En aquest camí no s'han de descoratjar i han de vigilar que els esposos, per la seva feblesa, cansament, manca de generositat o egoisme, per opcions concretes, destrueixin o posin en perill la unitat de la vida conjugal i familiar.

Cal reconèixer la força actual de la mentalitat i de l'ambient social, que presenta noves formes alternatives a la família, pretesament alliberadores, com exigències i expressió de la vida moderna; formes de pensar molt comunes en la mentalitat juvenil tals com la importància de l'emotivitat com a criteri de l'autèntic amor,

la felicitat entesa com a experiència sensible i mitjà de l'estabilitat conjugal; el canvi de parella davant de les contrarietats de la convivència, i creure que el compromís definitiu és quelcom opressor i desfasat i la ideologia de gènere; la nova ideologia antropològica de referència. Totes elles poden fer difícil entendre quines són les exigències i els camins de l'autèntic amor i felicitat de la parella conjugal.

II/ El camí cristià vers el matrimoni

La necessitat de preparar-se per a la recepció del sagrament

Les celebracions del matrimoni en l'Església han de ser conseqüència d'una convenient preparació, perquè són celebracions de la vida de Jesucrist, celebracions de la salvació que ens ofereix. De l'actitud i la disponibilitat dels qui celebren en depèn no tan sols la comprensió del sagrament, sinó també la possibilitat de rebre'n els fruits.

El sagrament del matrimoni és una celebració de fe. És el moment en el qual, com un do de l'amor de Déu, l'home i la dona s'accepten i es vinculen per sempre en la seva lliure i recíproca donació d'amor. L'amor els remet l'un a l'altre, els remet també a Déu i a l'Església, i a la comunitat de fe a la qual pertanyen.

Seguint les pautes de la Familiaris Consortio, la preparació del matrimoni té tres etapes: preparació remota, pròxima i immediata.

Preparació remota a la celebració del matrimoni

És fàcil entendre l'amor, com a realitat natural. Tanmateix no és tan fàcil entendre la significació cristiana del sagrament. Arribar a descobrir-ne la riquesa depèn d'un conjunt de factors. Aquests són: les persones que es casen, la família a la qual pertanyen, la comunitat cristiana, la societat, així com les persones que han ajudat a la seva formació espiritual i cultural.

La preparació remota l'ofereix la pròpia família, perquè comunica la primera experiència de vida, de convivència, dels valors i de la fe. Aquesta preparació remota permet entendre quin és el punt de partida dels qui volen casar-se. És la primera font de sentit per a la persona.

També és important la formació rebuda de les institucions que han ajudat a la formació personal i cultural i a fer la síntesi amb la fe cristiana.

Actualment algunes d'aquestes instàncies sovint són contràries a afavorir i reconèixer la dimensió espiritual i transcendent de la persona.

L'Església comunica la vivència de la fe. És important com l'ha transmès i s'ha viscut en la catequesi de la primera comunió i de la confirmació. Aquestes experiències poden ser d'un gran ajut per a la preparació del matrimoni.

Preparació pròxima a la celebració del matrimoni

Entenem com a tal la que es realitza a partir del moment en què els promesos han decidit casar-se i ho demanen a l'Església.

Aquesta etapa del treball pastoral ha de tenir en compte que la realitat social és cada vegada més complexa i demana, a tots els agents de Pastoral que s'hi dediquen, una actitud alhora fidel i àgil. Mereixen especial atenció l'acció pastoral i els objectius.

Objectius de la pastoral prematrimonial

L'objectiu primer i més important del treball amb els promesos és que visquin la celebració del sagrament del matrimoni com la d'una entrega mútua fonamentada en un amor ple, generós, fidel, definitiu, obert a la procreació dels fills, al bé de l'Església i de la societat. I alhora, que el visquin com un acte viu de fe en el Senyor Jesús, d'acolliment del seu Esperit, d'amor i de fidelitat, de comunió amb la comunitat eclesial.

Aquest objectiu s'insereix en l'objectiu més general que il·lumina tota la tasca de la pastoral eclesial: que la celebració del sagrament del matrimoni sigui punt de partença d'una vida conjugal, matrimonial i familiar segons l'Esperit de l'Evangelí de Jesús, feta d'amor generós i fidel, de servei, de generositat i de pau.

És clar que aquests objectius no es poden assolir mai de manera plena, però és molt necessari que tots els agents de la pastoral de promesos, els tinguin sempre com a objectiu i raó de ser del seu treball i els ajudin a reorientar constantment les tasques concretes que realitzen per tal que

responguin a la missió pastoral de l'Església en el nostre món.

Actituds dels agents de la pastoral prematrimonial

Tant la diversitat de situacions dels promesos que s'acosten a l'Església com la grandesa dels objectius del treball amb ells, demanen dels agents de la pastoral prematrimonial, unes actituds que van més enllà de la simple capacitat tècnica i entren en l'àmbit de l'experiència de vida conjugal, evangèlica i eclesial. La primera és l'actitud d'acolliment. Que els promesos trobin comunitats i persones acollidores és d'una importància cabdal per a la pastoral prematrimonial. Els promesos s'acosten a l'Església en el moment de fer una de les opcions més decisives de la seva vida. La trobada personal ha de ser més central i preparada que la burocràtica.

Per a molts joves potser aquest és un moment d'un nou contacte personal amb l'Església després de molts anys. Trobar-se acollits en una conversa càlida, distesa, en la qual experimentin

que l'Església valora les seves persones i que els ofereix un temps de preparació per a començar amb il·lusió la unió de les seves vides, pot ser de gran valor per al retrobament amb l'Església i per a la seva fe.

L'acolliment no és només una manifestació d'amabilitat. Ha de ser l'àmbit que ajudi els promesos a reflexionar i a preparar-se. Per a això cal que els acollidors siguin oberts al diàleg i capaços de promoure'l. És en l'àmbit del diàleg que podran acompanyar els joves a reflexionar, a analitzar de manera crítica el món en el qual viuen i les seves evidències, a buscar, a valorar el missatge evangèlic sobre l'amor fidel i la confiança en Déu, a preparar la celebració i programar una vida futura segons l'Esperit evangèlic.

Acolliment i capacitat de diàleg no són només estratègies per a un bon èxit; són actituds arrelades en la fe i en l'amor evangèlics. Acollir i dialogar manifesten un esperit d'amor als joves que s'acosten a l'Església, de fe en l'obra de l'Esperit, de confiança en la llum de l'Evangelí, capaç de

despertar també en el nostre món l'obertura a la fe i a la vida cristiana.

El clima d'acolliment i de diàleg en l'acompanyament dels promesos cap a una celebració viscuda i a una vida familiar cristiana és la manera concreta de portar a terme l'evangelització que el nostre món necessita i que l'Església està cridada a realitzar. El diàleg senzill i cordial amb els joves que s'acosten a demanar el sagrament del matrimoni pertany a la missió evangelitzadora de l'Església.

Les exigències en funció de l'esperit

La pastoral prematrimonial no consisteix a exigir que els promesos participin en uns cursets, sinó a ajudar-los a preparar-se degudament per a la celebració, per fer-los descobrir la riquesa de l'estat conjugal, les seves conseqüències a partir del do del sagrament del matrimoni, a través del mitjans com cursets, diàlegs, acollides, jornades de reflexió, etc.

En l'oferta pastoral de preparació al matrimoni és important que a l'àmbit parroquial i en

els centres de preparació matrimonial, els responsables i els agents de pastoral coneguin i treballin d'acord amb els objectius proposats per la Delegació Diocesana de Pastoral Familiar, que necessàriament hauran d'adaptar-se a les diverses mentalitats i possibilitats culturals, socials i personals.

Cal evitar una certa mentalitat legalista segons la qual els nuvis es presenten a les parròquies només a demanar els “papers per casar-se” perquè ja s’han preparat a tal lloc o a tal institució o personalment amb tal mossèn. Qualsevol col·laboració pastoral és bona quan està coordinada. Contràriament es pot donar la sensació que hi ha una manca de planificació que en res no ajuda ni els uns ni els altres. És convenient que les instàncies pastorals no parròquials que col·laboren en la preparació prematrimonial proposin als promesos que, abans de la preparació al matrimoni que els ofereixen, facin la sol·licitud de matrimoni a la Parròquia corresponent per evitar tot tipus de suspicàcies o plantejaments diferents i diàlegs reiterats. És

la Parròquia qui té la responsabilitat pastoral i canònica de la preparació al matrimoni; a ella li pertany oferir-la en primer lloc o recomanar on fer-la adequadament.

Situació personal dels que s’acosten a rebre el sagrament del matrimoni

Cada vegada són més diverses les situacions culturals, personals i religioses dels qui es casen a l'Església. Molts demanen el sagrament de matrimoni després d'anys d'allunyament de l'Església. Una minoria han seguit el procés d'haver participat de la catequesi d'infants, en la posterior pastoral d'adolescents i finalment en reunions de joves. Per això no són pocs els qui s’hi acosten amb una actitud feta alhora de desconeixement o por de trobar un ambient exigent i burocràtic, quan no de reticència i, sens dubte, de ganes de celebrar un casament solemne i festiu. Aquest nou contacte amb l'Església té molta importància per facilitar la relació i crear un clima adient. Pot ser, certament, que alguns demanin casar-se en l'Església per raons socials i històriques, no

per dialogar sobre la fe sinó demanant un sagrament. L'actitud d'acolliment i diàleg promoguda pel concili Vaticà II ha d'arribar també aquí. Cal acollir cada persona que s'acosta com a fill de l'Església, acceptar-la com és, valorar tot el que hi ha en ella de bé i de veritat i acompanyar-la perquè faci els passos que pugui fer en el camí cap a la fe i la vida cristiana. El sagrament serà, per a cada nuvi i per a cada parella, la celebració del do amorós de Déu que omple d'Esperit el seu matrimoni, i la seva resposta d'amor conjugal i de fidelitat evangèlica, aquella a la qual ha arribat en el seu procés.

No és estrany, tot i que no es poden fer afirmacions universals, que les persones que volen casar-se ja portin temps vivint junts, i fins i tot que tinguin fills. Pot ser que vulguin legalitzar la seva situació perquè un d'ells o tots dos es consideren cristians o perquè redescobreixen el sentit espiritual del seu amor; és aquest un punt de partença per a dialogar i un bon moment per a aprofundir en la fe i en la dimensió cristiana del matrimoni.

Es pot donar el cas que un, o tots dos, ja tenen l'experiència d'un altre matrimoni, civil o canònic anul·lat o per defunció del consort. Són casos més especials i generalment són persones madures. L'acolliment d'aquestes persones s'haurà de situar en l'atenció del cas concret.

Finalment també hi ha persones de la tercera edat que cerquen compartir la vida i/o companyia. Aquests demanen una atenció especial. Accedir a l'estat matrimonial en les condicions que demana la legalitat vigent els pot comportar seriosos problemes d'ordre econòmic que els col·loqui en situació de precarietat. Per aquesta raó la pastoral matrimonial de persones grans exigeix delicadesa, saber discernir la seva situació i examinar amb quines condicions es pot accedir a les seves peticions. En aquest casos, pot ser prudent, parlar-ne amb l'Ordinari del lloc.

Les diverses situacions que hem descrit i que s'aparten de la normalitat demanen un tracte pastoral més personalitzat; la seva problemàtica i visió del matrimoni pot ser diferent a la dels qui hi accedeixen des d'una edat més jove.

Grups de reflexió i diàleg

El prometatge és l'època de preparació al matrimoni, el moment de conèixer-se mútuament, d'obrir-se a l'altra persona, de començar a construir un projecte conjugal en comú. És un moment delicat, perquè es viu el risc de ser acceptat o rebutjat.

Hi ha promeses que durant el temps de nuviatge cerquen fer un camí més llarg d'autèntica preparació al matrimoni, bé dialogant amb altres parelles o bé participant en grups de reflexió cristiana. Els responsables de la pastoral parroquial han de tenir una cura especial d'aquests grups de reflexió perquè poden ajudar a fer més rica la vida i l'estat conjugal, afavoreixen la integració de la vida familiar amb la fe i ofereixen l'oportunitat d'anunciar Jesucrist, tot aprofundint en les realitats i problemes actuals del matrimoni i família i inserint-se activament en l'Església.

L'atenció a aquests grups pot ajudar molt a potenciar els moviments de pastoral familiar per respondre millor a les necessitats humanes i espirituals dels futurs matrimonis.

Els cursets prematrimoniais

Són un instrument pastoral. Els promesos acostumen a fer-los unes setmanes abans de la data del casament. L'ideal seria que els fessin com a mínim uns sis mesos abans de la celebració del matrimoni. Tenen per finalitat ajudar els futurs esposos a madurar en la seva relació i intencions, a reflexionar sobre la vida conjugal des de la perspectiva cristiana i el sentit de fe i de compromís que comporta la celebració del sagrament.

El seus objectius més importants són:

- Conèixer-se mútuament i de veritat, sense mentides ni falses interpretacions de l'altre.
- Entendre què és estimar, la seva grandesa, concrecions i exigències.
- Estar oberts a ser pares amb responsabilitat i generositat.
- Descobrir i viure la fe en Jesucrist i conèixer-lo més.
- Decidir estimar-se en l'amor de Crist, és a dir, en un amor sacramental.
- Descobrir quines poden ser les seves responsabilitats eclesials i socials.

El mètode del diàleg, de participació, més que el de la conferència magistral, pot ajudar millor a aconseguir els objectius que es proposen. També és important afavorir, en la reflexió dels temes, un clima d'autenticitat, que permeti als promesos exposar el seu pensament amb llibertat, evitant tota imposició de criteris que, encara que pugui semblar que els accepten, no ho fan interiorment i després fàcilment els obliden.

Els cursets són un mitjà. No es pot pretendre que en unes poques sessions o trobades de diàleg es parli i s' hagi d'aprendre tot sobre el matrimoni. Certament que no es tracta de callar, de dir mitges veritats, de fer-se el simpàtic. Són trobades d'anunci, d'ofertament a participar de la fe i vida de l'Església de la qual un nombre no pas reduït de promesos n'està allunyat. Són una oportunitat per desfer malentesos, prejudicis, i sobretot per poder redescobrir la fe en Jesucrist que els convida a viure l'amor conjugal que té en Déu la seva plenitud. Ara bé, cal que amb claredat i sinceritat, en el respecte de les seves consciències, tal com demana l'Església, es respongui

als seus interrogants, i s'anuncii Jesucrist i el que l'Església creu i celebra.

El curset ha de ser complementat amb altres trobades, que poden permetre una resposta més directa i personal a les qüestions que preocupen els promesos, que potser no es plantegen al seu moment o que conscientment o inconscientment obliden.

Els cursets s'han de fer seriosament, tant per aconseguir els seus objectius com pel nombre de sessions, és a dir, no s'han "d'organitzar" per a cobrir l'expedient, reduint-los a unes poques sessions que siguin una càrrega, més que un ajut, per als promesos o demanant-ne tantes o de tal intensitat, Quant al contingut i nombre de sessions, el directori nacional demana que es facin sota la guia de la Delegació Diocesana de Pastoral Familiar.

Agents pastorals dels cursets

Els matrimonis responsables dels cursets pre-matrimonials són membres de la comunitat cristiana. Actuen en nom d'ella, és a dir, de l'Església.

El testimoni del seu compromís actiu en la comunitat pot ajudar molt perquè els qui participen en els cursets puguin entendre-la millor i fins i tot puguin integrar-s'hi.

El contingut dels diàlegs prematrimonials cal que estigui ben preparat. És indispensable fer-ho amb un bon material.

En les sessions del curset és important la presència d'un prevere o diaca, que col·labora amb els matrimonis, en tot el procés, no per controlar sinó per ajudar a aclarir aspectes que li pertocuen, principalment pel que fa a la fe i al sagrament. Els promesos entendran millor l'esforç fet per un equip de treball que s'ha preparat per ajudar-los a fer camí i que en certa manera també el fa amb ells.

Cal que els qui dirigeixen el curset tinguin en compte els objectius que s'han d'assolir en les trobades, distingint el que ells pensen personalment, fins i tot amb opinions legítimes, del que pensa i és la fe de l'Església.

A la fi del curset cal que els agents de Pastoral no oblidin recomanar als promesos la conveni-

ència de preparar convenientment la cerimònia amb el mossèn.

És convenient que, amb posterioritat al curset, els responsables pastorals revisin els continguts, la metodologia, la resposta positiva o negativa dels promesos, l'assistència, la participació i riquesa del diàleg, i fins a quin punt s'han aconseguit els objectius. Una bona revisió ajudarà a renovar tot el treball, a tenir millor coneixement del procés que cal seguir i dels defectes que s'han d'evitar.

La matèria dels cursets cal que s'adapti sempre a la mentalitat i ritme dels promesos, fins i tot a les seves conviccions. L'Església proclama, proposa, anuncia, però no imposa ni una doctrina ni uns costums. En el cas d'un rebuig explícit del que l'Església demana per a la celebració sacramental, o d'aspectes essencials de la fe, caldrà fer-los entendre que no poden celebrar el matrimoni en l'Església, que la seva petició no respon al que l'Església els pot oferir. L'Església celebra la fe, i el matrimoni comporta fe en Jesucrist i en el que l'Església celebra.

Seria diferent si la fe dels promesos presenta deficiències o és incompleta. Caldrà aplicar en aquests casos el que la “Familiaris Consortio” diu sobre la gradualitat de la fe. Cal ajudar els joves a fer el camí gradual i progressiu de la fe, partint d'on són, per tal que puguin créixer i saber discernir si és que potser no saben explicitar la fe o formular-la adequadament.

L'acolliment particular de parelles

No totes les parelles que es volen casar han d'assistir a un curset o poden participar-hi. Aquest fet no vol dir que no s'hagi d'oferir algun tipus de preparació. Aquesta es pot fer amb trobades personalitzades amb els acollidors de parelles. Es tracta d'acollir cada parella de promesos i dialogar pastoralment sobre els temes de la preparació al matrimoni per ajudar-los a la recepció del sagrament. No es tracta de reduir la temàtica o de fer-la més ràpida. Es tracta de solucionar casos concrets, dissortadament nombrosos, en una pastoral de quasi mínims. El nombre de sessions d'acollida dependrà de la disponibilitat dels aco-

llidors i de les possibilitats dels promesos.

Els acollidors han d'evitar fer la impressió que la trobada és un examen de capacitats. Han de crear empatia amb les seves persones, comprendre la problemàtica que pugui sorgir, evitar l'aparició de pors. Cal tenir consciència que el més important és intentar fer un diàleg humà i de fe, no voler imposar criteris i respectar la manera de fer dels joves. Ells són acollidors, han de simpatitzar, fer camí en el diàleg amb senzillesa i donar testimoni.

Si els acollidors intueixen que hi ha problemes que poden afectar la llibertat o validesa del matrimoni o situacions que demanen una reflexió més acurada, han d'avisar el mossèn responsable de la pastoral pre-matrimonial.

Té molta importància que el local on es fa l'entrevista tingui un mínim de condicions que ajudin a crear el convenient clima de diàleg.

L'expedient matrimonial

En el procés de la preparació al matrimoni, l'aspecte administratiu de l'expedient té importàn-

cia. S'ha de fer en una de les dues parròquies dels promesos, si ambdós són de la mateixa diòcesi. Els papers que es demanen són per a connectar l'estat religiós i civil dels promesos i per a poder garantir que es donen les condicions per a poder rebre el sagrament.

En els casos de matrimonis de religió mixta s'ha de seguir el procés d'un expedient propi i la seva presentació a l'Ordinari del lloc. Els responsables de l'expedient han de tenir una cura especial en els casos de segones núpcies demanant la presentació de la sentència de nul·litat si s'han casat anteriorment per l'Església i la sentència de divorci en el cas dels catòlics que han estat casats tan sols civilment. Cal recordar que l'Església afirma que tot matrimoni natural és indissoluble i per tant no es poden casar per l'Església amb una persona catòlica els no catòlics que s'han separat d'un anterior matrimoni natural vàlid.

El moment de la petició de "fer" els papers que es requereixen canònicament per casar-se és una ocasió d'iniciar una acció pastoral. Ho és

també quan els nuvis han de manifestar i firmar que el matrimoni que volen celebrar comporta un compromís per sempre; que volen establir una comunitat de vida i amor; que estan oberts a la procreació; que volen ajudar-se mútuament en el camí de la progressió i maduresa humana i cristiana i que compten amb l'ajut de Déu per a realitzar-ho.

Els promesos han de firmar l'expedient donant-hi tota la importància que mereix. Seria bo, des del punt de vista pastoral, que aquest moment fos celebrat d'alguna manera, perquè té conseqüències serioses per a la vida i per a la fe. És el moment d'un pas significatiu, que tanca una etapa i n'obre una altra de definitiva: la de la maduresa humana que decideix crear una comunitat de vida i amor.

El nombre de fracassos conjugals actuals que tenen la seva causa en la immaduresa dels contractants, en la manca de plena consciència en les seves decisions, en el tancament a la procreació, en l'exclusió de la indissolubilitat o de la procreació, etc., demana donar més importància a l'ela-

boració de l'expedient perquè és el moment en el qual es formulen i cristal·litzen tant el sentit del futur matrimoni com les intencions humanes i cristianes.

L'expedient s'hauria de concloure i firmar després de fer el curset prematrimonial.

Preparació immediata a la celebració del matrimoni

És important cuidar la preparació immediata per ajudar els nuvis a fer una celebració conscient i religiosa. Serà necessari preparar convenientment el ritus litúrgic. Donar la importància deguda a la Paraula per a què es proclami de manera pausada i clara, no tant per a complaure uns amics, sinó per a fer comprensible el missatge. Que els lectors elegits siguin persones de fe, creients en la Paraula que han de proclamar. Els lectors no han de ser el nuvis: ells són receptors del missatge.

No s'han d'incloure mai en la celebració lectures que no siguin bíbliques. Expressament ho indica el ritual. L'atenció s'ha de centrar a rebre

el missatge de la Paraula que il·lumina la celebració del matrimoni i la vida present i futura dels nous esposos. Res impedeix que abans o després de la celebració es llegeixin textos adients.

Els nuvis no han d'oblidar que el sagrament del matrimoni és una celebració de fe. Certament que aquell dia tan assenyalat és una festa, però és bo recomanar-los que no es converteixi en un acte d'afirmació econòmica o social.

El casament no és un esdeveniment que permet demanar aportacions econòmiques per part de l'Església, excepte per cobrir les despeses que els nuvis han demanat explícitament. Ara bé, cal recordar-los que l'Església es finança entre tots els cristians i que amb motiu del matrimoni tenen una oportunitat per a col·laborar-hi. És bo convidar els nuvis a recordar-se dels més necessitats, els desfavorits del món, a través de la comunicació cristiana de béns en una data tan assenyalada de la seva vida.

La celebració del sagrament ha d'ajudar els nuvis a sentir-se membres de la comunitat, a refermar els llaços més intensament amb ella i a

redescobrir el lloc que com a matrimoni hi poden tenir a partir d'aquell dia.

La celebració del matrimoni ha de ser un moment d'especial retrobament amb Déu i amb l'Església, principalment per aquells que n'han estat allunyats. Se'ls pot convidar a refer els vincles d'amor amb Déu des d'una revisió cristiana de tota la seva vida, que els apropi a recomençar una vida de fe a través del sagrament de la reconciliació.

El lloc propi de la celebració del sagrament és a l'interior de la celebració de l'eucaristia. Caldrà vetllar per tal que sigui una celebració de fe i no es desvirtuï en un moment estètic, quasi profà, amb cants o ritus que no tenen res a veure amb el que s'està celebrant. S'ha de discernir la conveniència de celebrar l'eucaristia quan els nuvis o la majoria dels assistents no són creients o no practicants, ja que pot comportar la incomprensió del que es celebra. En aquests casos no s'ha d'oblidar de presentar el sentit i la grandesa de l'amor, que remet al de Déu, així com el sentit del sagrament el matrimoni.

S'ha de fer un esforç per educar i fer entendre als nuvis que el lloc normal de la celebració del sagrament del matrimoni és la pròpia parròquia. Buscar altres llocs per motius només estètics, o per la proximitat d'un restaurant, o fins i tot en espais no sagrats, contribueix a banalitzar la mateixa celebració i dona la sensació de mercat "d'oferta i demanda", d'interessos econòmics que no afavoreixen en res el sentit de la fe cristiana i del sagrament.

Celebracions de batejats amb cristians d'altres confessions, amb no cristians i amb no creients

En la nostra societat plural sovint es donen casos de matrimonis entre persones batejades, de les quals una ha perdut la fe, entre un catòlic i un no batejat o entre un catòlic i una persona d'una altra confessió cristiana.

En tots els casos cal que la part no practicant, no creient o no catòlica, es comprometi a acceptar les conviccions que els catòlics consideren essencials del matrimoni: constituir una comu-

III/ La vida conjugal y familiar cristiana

nitat de vida i amor, una i indissoluble i oberta a la vida. A la vegada, la part no catòlica ha de permetre a la catòlica la possibilitat de pertànyer a una comunitat de fe, viure-la, celebrar-la i manifestar-la.

Respecte a l'educació cristiana dels fills, l'actual expedient matrimonial ofereix tres possibilitats a la part no catòlica: que es comprometi a col·laborar en l'educació cristiana dels fills, a respectar-la, o finalment donar-se per assabentat del que l'Església demana a la part catòlica: que eduqui els fills en la fe.

S'ha de tenir cura especial a acompanyar els nuvis quan un d'ells té actituds anticristianes o professa alguna religió que no garanteix el respecte als aspectes essencials de la vida conjugal, el respecte dels drets humans, la igualtat de les persones en el matrimoni i el dret a professar i transmetre la pròpia fe.

Acció pastoral matrimonial

L'acció pastoral amb els promesos no acaba amb els cursets prematrimonials, sinó que ha de tenir continuïtat, un cop casats, convidant-los a participar en les celebracions i activitats de la comunitat de fe, per tal que els enforteixi en el seu amor i puguin descobrir que Jesucrist es fa present cada dia en la seva vida a través del sagrament del matrimoni.

Un resultat pastoral positiu dels cursets prematrimonials pot ser quan algunes parelles demanen continuar la reflexió o els diàlegs amb posterioritat al seu casament. Aquesta petició és un moment de gràcia i de fe que no es pot deixar passar sense donar-hi resposta. Pot ajudar a aquesta labor pastoral si els responsables dels cursets:

- Comuniquen al rector de la parròquia l'adreça de la residència on anirà a viure el nou matrimoni, per a possibilitar el contacte amb ells.
- Conviden el futur matrimoni a presentar-se a la que serà la seva parròquia per a donar-se a conèixer i establir contacte amb els seus pastors.
- Posen en contacte amb altres parelles interessades a continuar les trobades de reflexió, per a crear grups de pastoral matrimonial.

L'ajut pastoral als matrimonis, en la primera etapa de la seva vida conjugal, pot ser molt important tant per ajudar-los a créixer en el seu amor, solidificar la seva unió, trobar col·laboració en l'educació dels fills, saber interpretar els signes dels temps que formen part de la història de la seva família, així com per trobar el sentit i viure amb fortalesa cristiana els moments de dificultat, de creu.

Cal vetllar pastoralment per aquells matrimonis que, aconclerta la seva missió procreadora i educadora, emancipats els fills, inicien

una nova etapa de vida conjugal. La dedicació i entrega continuada i generosa durant molts anys als fills pot tenir com a conseqüència que no hagin prestat la deguda atenció al seu amor. Caldrà ajudar-los a retrobar-se en l'amor adult i provat, a descobrir les grans possibilitats de poder viure amb més intensitat l'espiritualitat conjugal, a col·laborar en tasques socials i eclesials.

És molt important la tasca humana i espiritual que poden fer els avis a favor de la família, amb el testimoni dels valors que han configurat la seva vida, de la vivència i pràctica de la seva fe, de pertinença a una comunitat, de transmissió de les tradicions familiars, socials i religioses. Els avis poden oferir un gran ajut humà i espiritual als fills i als néts, ajut que no ofereixen altres instàncies de la societat.

És important recordar a tots els membres de les famílies, principalment als més joves, que respectin, valorin i ajudin les persones grans; que manifestin amb accions el seu agraïment per tot el que han treballat i els han llegat; que es

comprometin a oferir-los tot l'ajut humà i espiritual que necessiten.

La seva missió:

a) L'amor conjugal, principi de donació de vida

Els esposos s'han d'esforçar a descobrir quina és la voluntat de Déu sobre el matrimoni i la família. Déu, principi i fi de tot amor, crida l'home i la dona a viure en comunitat d'amor. Aquesta vocació s'expressa en les primeres pàgines del Gènesi: «Ser una sola carn», a partir de la generositat de saber deixar-ho tot, i a «Créixer i multiplicar-se», com a membres i instruments responsables de l'amor creador de Déu.

Els esposos, doncs, han de vetllar per fer créixer l'amor que fonamenta tota la vida conjugal i familiar. L'amor dóna sentit a tota la seva vida i es manifesta en actituds, gestos: «en els quals intervenen el cos i l'ànima, i en el qual s'obre l'ésser humà a una promesa de felicitat que sembla irresistible, en comparació de la qual empal·lideixen, a primera vista, tots els altres tipus

d'amor»². A través d'ell avancen i maduren en el compromís de la seva vida

El matrimoni és la base i el nucli de la família, una comunitat de persones amb vincles de paternitat-maternitat, filiació, vincles interpersonals naturals profunds.

La família és el lloc que crida i acull la persona, on és estimada per si mateixa, on descobreix la seva individualitat i orientació vers la comunitat, on pren consciència dels seus valors i dignitat: «a imatge i semblança de Déu», i on se l'ajuda a desenvolupar-se en tota la seva integritat³.

Els fills són una benedicció, un do de Déu (G.S. 50), fruit de l'amor interpersonal, generós i responsable dels esposos. Els gestos humans d'amor, propis dels esposos, no es perden en l'oblit de la història, sinó que en els fills troben la seva memòria constant, la d'un amor sempre present.

Correspon als esposos decidir el nombre de fills que responsablement poden engendrar i

² Benet XVI. *Deus caritas est*, 2.

³ Compendi de la Doctrina social de l'Església. 212.

educar. L'Església exhorta que en la manifestació del seu amor han de seguir sempre la pròpia consciència, amb docilitat al Magisteri de l'Església que interpreta la llei divina. Ara bé, com diu el concili (GS 50) són els esposos els qui han de formar, en aquest aspecte, un judici davant de Déu. I Benet XVI, «en la procreació dels fills el matrimoni reflecteix el seu model diví, l'amor de Déu per l'home. En l'home i en la dona, la paternitat i la maternitat, com succeeix amb el cos i amb l'amor, no es poden reduir al fet purament biològic: la vida només es dóna totalment quan amb el naixement s'ofereixen també l'amor i el sentit que fan possible dir sí a aquesta vida. Precisament per això queda clar fins a quin punt és contrari a l'amor humà, a la vocació profunda de l'home i de la dona, tancar sistemàticament la pròpia unió al do de la vida i, encara més, suprimir o manipular la vida que neix»⁴.

L'Església ensenya i defensa el sentit unitiu i procreador de la sexualitat, que ajuda a descobrir la seva riquesa i el seu valor i que evita tenir-ne una visió "cosificada", purament he-

donista, impersonal, perifèrica a la persona. La doctrina de l'Església valora el plaer sexual perquè l'entén com a coronació de la celebració de l'amor sponsal, del mutu lliurament personal com a do, que reafirma i significa la seva unitat. L'Església demana, a la vegada, que es respecti el gest d'amor expressat sexualment com un gest que també dóna vida i que s'expressi autènticament i sense manipulacions.

L'Església proclama, per la importància i significació del gest humà, que la unió plena de les persones té sentit i troba el seu lloc propi i autèntic en el matrimoni. Els gestos sexuals-genitals signifiquen la unitat conjugal. Són gestos d'amor, que signifiquen compartir el tot de la vida de cada dia.

En l'educació dels fills els esposos han de vetllar per la seva formació humana i espiritual, és a dir, per la formació integral. Han de tenir consciència que són ells els primers catequistes,

⁴ Benet XVI. Discurs a l'Assemblea eclesial de la diòcesi de Roma 6-V-2005.

els primers evangelitzadors i transmissors de la fe. Són ells els qui han d'obrir-los a la comprensió de l'amor paternal i maternal de Déu, a la comunitat cristiana, a la cultura del país i a les seves arrels cristianes. És un moment important el de l'elecció de l'escola. El coneixement de l'ideari escolar els ajudarà a fer una elecció correcta d'acord amb les seves conviccions humanes i cristianes, per a valorar fins a quin punt l'escola és col·laboradora de la formació que els volen transmetre.

En tot el procés educador, cal que els pares no oblidin el paper fonamental del seu exemple, que val més que mil paraules. L'exemple ha de confirmar les paraules i les paraules han de ser explicitades amb l'exemple.

b) Missió eclesial de la família

La Família cristiana col·labora en l'expansió del Regne de Déu, perquè forma part de la missió de salvació que és pròpia de l'Església⁵.

La Família ha de ser un lloc on s'acull amb fe la Paraula, que il·lumina l'itinerari de la fe i que

s'inicia en el prometatge. Els esposos seran, al llarg de la seva vida, lloc de revelació del mateix amor de Déu a la humanitat. En la vida de cada dia han de descobrir les exigències de la participació en l'amor de Crist, segons la seva particular situació. «El descobriment i l'obediència al pla de Déu, s'ha de fer “conjuntament” per part de la comunitat conjugal i familiar, a través de la mateixa experiència humana de l'amor viscut en l'Esperit de Crist entre els esposos, entre pares i fills»⁶.

La família cristiana realitza una acció evangelitzadora, viu i irradia l'evangeli,⁷ a través de la manera de viure, dels valors, de la pregària particular i en comú.

El matrimoni i la família tenen la seva pròpia font d'espiritualitat: l'amor conjugal, que remet a l'amor de Déu i la comunitat de fe. Espiritualitat que es fonamenta en la creació, l'aliança, la creu, la resurrecció i els signes conjugals propis⁸.

⁵ FC. 49.

⁶ FC. 51.

⁷ FC. 52.

⁸ FC. 56.

Els moviments d'espiritualitat conjugal i els moviments familiars, han d'ocupar un lloc d'especial atenció en la pastoral familiar de les Parròquies. Han de ser el mitjà a través del qual els esposos i famílies s'insereixin normalment en la pastoral familiar.

c) Missió social de la família

La família és la primera cèl·lula de la societat. Dels valors viscuts i transmesos en la família en dependran els valors de la mateixa societat: «En la família s'inculquen els valors morals, es transmet el patrimoni espiritual de la comunitat religiosa i el patrimoni cultural de la nació»⁹.

L'Església demana «als matrimonis i famílies cristianes, que soles, i encara més, ben unides a altres grups i famílies, reclamin les ajudes necessàries i promoguin les estructures socials i jurídiques que tutel·lin la seva dignitat i que els facilitin el compliment més ple de llur missió. Totes les comunitats cristianes els faran costat i els ajudaran en aquesta tasca»¹⁰.

La llibertat i la responsabilitat, valors que la família ha d'esmerçar-se a inculcar als seus membres, són indispensables per tal que es comportin com a ciutadans honestos, lliures i responsables. Els ajudaran, segons les seves possibilitats, a col·laborar i a comprometre's en l'acció social, sense excloure la participació en l'acció política, per aconseguir un ordre social just del bé comú.

Instàncies i agents de la pastoral matrimonial

La família mereix una atenció especial per part dels agents de la pastoral. Aquests són especialment la Delegació Diocesana de Pastoral Familiar, la Parròquia, els Moviments d'Espiritualitat, els Centres d'Orientació Familiar i els agents de pastoral, tant preveres com laics, especialitzats en la vida i en els problemes de la família.

⁹ Compendi de la Doctrina Social de l'Església. 213.

¹⁰ Concili Provincial Tarraconense 34.

A la Delegació Diocesana de Pastoral Familiar li pertoca, sota l'orientació del Bisbe de la diòcesi, planificar i impulsar la pastoral a favor de la família, coordinar les diverses activitats i iniciatives diocesanes, col·laborar en el creixement dels moviments d'espiritualitat conjugal i totes les iniciatives que ajuden al progrés de la vida de família.

La parròquia ha de vetllar de manera especial perquè les famílies es sentin acollides i arribin a tenir consciència que són el nucli i les destinàries de la pastoral, a través de la promoció de la fe i de la celebració dels sacraments que fan present l'amor de Déu.

La parròquia ha de ser especialment sensible als grans esdeveniments de la família, tals com la celebració del baptisme, del matrimoni, dels diversos aniversaris de la vida dels seus membres, que potencien la comunió i el trobament familiar. Ha de vetllar de manera especial sobre les diverses situacions en les quals el dolor i la mort es fan presents, per a enfortir la família i acompanyar-la en l'esperança cristiana.

Per aconseguir que totes les parròquies puguin atendre convenientment la pastoral dels promesos, és bo d'impulsar una pastoral de conjunt entre les parròquies d'un mateix arxiprestat o zona pastoral, que tingui cura de fer la preparació al matrimoni.

Les escoles de pares mereixen una especial atenció pastoral perquè intenten oferir una educació integral per als fills i poden ser un ajut molt valuós en l'època en què es fonamenten els seus valors humans i cristians. Les parròquies poden potenciar aquestes iniciatives com una de les opcions d'acolliment i potenciació de la pastoral familiar.

A través dels moviments d'espiritualitat conjugal els esposos s'enriqueixen interiorment, viuen més intensament la seva vocació conjugal, troben l'ajut necessari en les seves dificultats, experimenten la comprensió i l'amistat que els conforta al llarg de la seva vida, es senten més Església, a la vegada que la seva fe és alimentada i enfortida, i se'ls ofereix la possibilitat de ser membres actius de la comunitat cristiana.

El COF (Centre d'Orientació Familiar Diocesà). La Delegació Diocesana de Pastoral Familiar ha d'informar sobre els centres d'orientació familiar (a nivell diocesà o interdiocesà) que donen resposta a les diverses necessitats matrimonials i familiars: ajut a matrimonis en crisi i mitjans per a solucionar problemes conjugals, que afectin la convivència o el futur de la vida familiar.

Especial atenció mereixen les qüestions derivades de la dimensió procreadora del matrimoni, tant en aquells casos en què per diverses raons la consciència demana o exigeix limitar-la responsablement, com en aquells en què, desitjant-la, no es pot veure realitzada. El servei d'orientació familiar pot orientar i ajudar els esposos, perquè en darrera instància les seves decisions siguin preses segons una consciència formada que té en compte el Magisteri de l'Església.

Col·laboració amb altres Delegacions

La preparació al matrimoni també serà fruit de la recta educació que es rebí en el temps de la infància i de la joventut. Per això els infants de

la catequesi i els joves que es preparen per rebre el sagrament de la confirmació, han de rebre una adequada formació sobre el valor i sentit humà i cristià de l'amor i de la sexualitat segons el seu moment de creixement personal.

Situacions pastorals especials

La pastoral prematrimonial i matrimonial té con a objectiu atendre les situacions que es poden considerar normals. Avui, però, la realitat és molt complexa. Poden aparèixer fàcilment situacions especials tals com:

Matrimonis en crisi

Hi ha matrimonis que per dificultats i causes diverses entren en crisi: la confiança, el diàleg i la mútua relació poden passar per moments de serioses dificultats que poden acabar en la separació o el divorci.

En moments de crisi conjugal cal oferir mitjans pastorals de reconciliació, tal com ja s'ha indicat en altres apartats d'aquests suggeriments i reflexions. Hi ha situacions, però,

en les quals la reconciliació sembla molt difícil o impossible. En aquest cas, el sentit del perdó i la recerca del bé dels fills han d'estar per sobre dels mutus recels.

Els matrimonis divorciats i tornats a casar

Hi ha cristians que, havent-se casat per l'Església, s'han separat i posteriorment han contret un nou matrimoni civil. L'Església demana als pastors que sàpiguen discernir bé les situacions (F.C.84): la dels qui s'han casat per l'Església, s'han esforçat per salvar el matrimoni i han estat abandonats injustament; la dels qui per culpa personal greu han destruït un matrimoni del tot vàlid; els qui s'han casat per segona vegada per oferir una educació als fills, així com la dels qui subjectivament segurs en consciència de la nul·litat del seu primer matrimoni irreparablement destrossat, no ho poden demostrar. En tots aquests casos l'Església demana als seus pastors que ajudin els divorciats, tornats a casar civilment, que procurin amb sol·licita caritat, que no es considerin separats de l'Església i que enten-

guin que com a batejats poden participar de la vida i de les activitats de la comunitat.

A aquests matrimonis se'ls exhorta a escoltar la Paraula de Déu, a freqüentar el sacrifici de la Missa, a perseverar en la pregària, a incrementar les obres de caritat i iniciatives de la comunitat a favor de la justícia, a educar els fills en la fe cristiana, a conrear l'esperit i les obres de penitència, per implorar, dia a dia, la gràcia de Déu.

Famílies monoparentals

Les famílies monoparentals són una realitat en la societat actual, fruit de causes diverses: adopció, viduïtat, separació conjugal, mares o pares solters, etc. L'Església vol tenir amb totes elles una sol·licitud pastoral.

Un ajut especial mereixen aquells separats d'un matrimoni vàlid que, conseqüents amb les exigències del sagrament, no accedeixen a noves núpcies. La comunitat cristiana ha de tenir amb ells una sol·licitud especial d'acompanyament per tal que no defalleixin en el camí de fidelitat a la fe.

Matrimonis sense fills i vidus/vídues

A tots aquells matrimonis que no tenen el consol dels fills, que la naturalesa no els ha permès de realitzar la seva vocació de pares, cal recordar-los que el seu matrimoni té valor en si mateix, que tot amor és fecund en la realitat interior de la vida conjugal.

A les vídues i els vidus, que pateixen per causa de la manca del consort, cal ajudar-los perquè no es trobin sols en el seu camí i perquè no els manqui l'esperança de vida eterna, que ofereix l'amor de Déu. La comunitat ha de vetllar perquè vegin ateses les seves necessitats humanes i espirituals, convidant-los especialment a participar de la vida de la comunitat.

Les parelles de fet

La cultura actual ha privatitzat el matrimoni. A molts els costa reconèixer la seva dimensió social i el consideren un afer privat, exclusiu de la parella; per això viuen junts sense compromís públic o de cap mena.

Les “parelles de fet” poden ser molt diverses i per causa de molts motius: desconfiança en els compromisos definitius, exemple divorcista dels propis pares, dificultats econòmiques, rebuig de la dimensió jurídica del matrimoni, mentalitat materialista, incomprensió o patir escàndols d'altres membres de l'Església, etc.

Els cristians que viuen com a “parella de fet” poden ser ajudats en la mesura que acceptin reconèixer la importància de l'amor compromès de la parella i l'exemple que han de donar als seus fills, la grandesa i exigències de la vida conjugal i demanar el sagrament del matrimoni.

Els anomenats matrimonis entre homosexuals

En el nostre país la legislació permet i anomena matrimoni les parelles homosexuals que volen legalitzar la seva unió en un jutjat i que són inscrits com a casats en el registre civil.

L'Església no reconeix el valor de matrimoni a aquestes parelles per considerar que matrimoni ho és tan sols la unió d'un home i una dona.

El fet que l'Església no reconegui el matrimoni entre homosexuals no significa que menystingui la seva condició o que sigui contrària als seus drets civils. El Catecisme de l'Església catòlica afirma que han de ser tractats amb respecte i delicadesa¹¹. Així ho han de fer els cristians. Els creients de tendència homosexual són també membres de l'Església i la vida de la comunitat cristiana ha de ser d'un gran ajut per a les seves vides.

La pastoral de les famílies ateny a tots els membres de l'Església però principalment a les mateixes famílies. La seva funció deriva de la condició dels esposos d'estar units pel sagrament del matrimoni. La tasca de la família és insubstituïble perquè enriqueix amb nous membres l'Església i és una font de santificació i de riquesa espiritual. A la vegada, els esposos signifiquen el ric amor de la comunió interna del mateix Déu i de Crist envers la humanitat.

La família construeix i enforteix la societat. D'ella en depèn la qualitat humana i moral dels ciutadans. Per això l'Església vetlla per la família, Església domèstica, primera cèl·lula de la transmissió de l'Evangelí, i demana a tots els agents de la pastoral que li ofereixin tots els mitjans necessaris per al seu creixement a l'interior

¹¹ CEC. 2358.

de l'Església i tot el que li és propi com a comunitat de vida i d'amor.

